

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Калин В.И. Парадигмы образования в современной мировой педагогической практике / В.И. Калин // Міжнародна наукова конференція: Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи, м. Харків, ХДАДМ, 15-16 квітня 2010 : збірник матеріалів. – Харків : ХДАДМ, 2010. – С. 44-46.
2. Урядова М.С. Інноваційні моделі вищої освіти (соціологічний аспект) // Соціологічні дослідження : збірник наукових праць. – № 7. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2008. – С. 1-9.
3. Чумак О.В. Парадигма освіти XXI століття: інноваційний аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://virtkafedra.uscoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konf1/Chumak.pdf.
4. Подольская Е.А. Цели высшего образования: корректировка в ответ на вызовы времени / Е.А. Подольская // Міжнародна наукова конференція: Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи, м. Харків, ХДАДМ, 15-16 квітня 2010 : збірник матеріалів. – Харків : ХДАДМ, 2010. – С. 59-61.
5. Ильинский И.М. Образовательная революция / И.М. Ильинский. – М. : Изд-во Моск. гуманит.-соц. акад., 2002. – 592 с.
6. Гамідов В.М. Глобальна освіта – як детермінат розвитку світоглядної свободи особистості / В.М. Гамідов // Міжнародна наукова конференція: Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи, м. Харків, ХДАДМ, 15-16 квітня 2010 : збірник матеріалів. – Харків : ХДАДМ, 2010. – С. 220-221.
7. Сучасні педагогічні технології в освіті : збірник наук.-метод. праць / за ред. О.Г. Романовського, Ю.І. Панфілова. – Харків: НТУ «ХПІ», 2012. – 224 с. – Укр. та рос. мовами.
8. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура: [пер. с англ. / под науч. ред. О.И. Шкарбана]. / Кастельс М. – М. : ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
9. Білорус О. Глобальна перспектива і сталий розвиток / О.Г. Білорус, Ю.М. Мацейко. – К. : МАУП, 2005. – 492 с.
10. Мешко Н.П. Інноваційна домінанта в сучасній освітній парадигмі / Н. П. Мешко, О. В. Тарабара // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій. Випуск 1. – 2012. – Т. 20. – № 10/3. – С. 19-26.
11. Стратегії високотехнологічного розвитку в умовах глобалізації: національний та корпоративний аспекти : монографія / За ред. Н.П. Мешко. – Донецьк : Юго-Восток, 2012. – 470 с.
12. Ісайкіна О.Д. Інноваційний менеджмент як напрям вдосконалення процесу управління якістю освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_1/Isaikina.pdf 19.
13. Концепція формування системи експортування освітніх послуг на період 2011–2020 рр. (Проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.convdocs.org/docs/index-38108.html>.
14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vmurol.com.ua/upload/Gazeta_UU/2011/Gaz%2010-11%282011%29.pdf.
15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://law.univ.kiev.ua/images/stories/Lit/kaf-zemel/2012-round-table.pdf>.
16. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.uccu.org.ua/bitstream/123456789/590/1/%D0%91%D1%83%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20APE-2007-9%28275%29-C-161-168.pdf>.
17. Ісайкіна О.Д. Інноваційний менеджмент як напрям вдосконалення процесу управління якістю освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_1/Isaikina.pdf.
18. Заворотинська Н.М. Теоретичні питання запровадження інноваційного менеджменту в освіті / Н.М. Заворотинська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpbdpu/Ped/2010_2/Zavorot.pdf.
19. Макогон Ю.В. Международный трансфер знаний в условиях глобализации мировой экономики / Ю.В. Макогон, Т.С. Медведкин // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Менеджмент інновацій, Випуск 1. – № 10/3. – Том 20. – 2012. – С. 10-19.
20. Тоффлер Э. Метаморфозы власти / Элвин Тоффлер ; [Пер. с англ. В.В. Белокосков, К.Ю. Бурмистров, Л.М. Бурмистрова, Е.К. Комарова, А.И. Мирер, Е.Г. Руднева, Н.А. Строилова] ; Науч. ред., авт. предисл. П.С. Гуревич. – М. : ООО «Издательство АСТ», 2003. – 669 с.
21. Presidents' Declaration on the Civic Responsibility of Higher Education. – Campus Compact. – Providence, 2002.

УДК 339.9

Резнікова Н.А.

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу
Інституту міжнародних відносин
Національного авіаційного університету

ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ КОНСАЛТИНГОВИХ РИНКІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті досліджено сутність процесів інституціоналізації в умовах глобальних трансформацій консалтингової діяльності. Охарактеризовано діяльність міжнародних інституцій, що забезпечують функціонування національних ринків консалтингу. Систематизовано інституційну базу консалтингу, інфраструктуру національного консалтингового ринку. Проаналізовано сучасний стан інституційного забезпечення вітчизняного консалтингового ринку. Запропоновано заходи щодо удосконалення інституційного середовища ринку консалтингу України.

Ключові слова: консалтинг, інститути, ринок консалтингу, інфраструктура, глобалізація.

Резнікова Н.А. ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ КОНСАЛТИНГОВЫХ РЫНКОВ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В статье исследована сущность процессов институционализации в условиях глобальных трансформаций консалтинговой деятельности. Охарактеризована деятельность международных институтов, обеспечивающих функционирование национальных рынков консалтинга. Систематизирована институциональная база консалтинга, инфраструктура национального консалтингового рынка. Проанализировано современное состояние институционального обеспечения отечественного консалтингового рынка. Предложены меры по совершенствованию институциональной среды рынка консалтинга Украины.

Ключевые слова: консалтинг, институты, рынок консалтинга, инфраструктура, глобализация.

Reznikova N.A. THE INSTITUTIONAL ASPECTS IN THE DEVELOPMENT OF NATIONAL CONSULTING MARKETS IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

In this article there are investigated the process of institutionalization in the context of global transformation consulting activities. There are describes the activities of international institutions, that ensure operation of national markets consulting. The systematized institutional framework for consulting, infrastructure, national consulting market. The analyzed current state of institutional provision of domestic consulting market. There were proposed the measures to improve the institutional environment of the consulting market of Ukraine.

Keywords: consulting, institutions, consulting market, infrastructure globalization.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку економічної науки пов'язаний з інтенсифікацією інтересу щодо формування нової системи національної та світової економіки під впливом глобалізації, що визначає характер формування ринку консалтингу, як одного з елементів розвитку нової економіки – «економіки знань». Даний цивілізаційний етап розвитку людства характеризується домінуванням інтелектуального ресурсу та переважанням сфери послуг над товарним обміном. Ринок консалтингу являє собою складну систему, що розвивається сьогодні не тільки за власними законами і закономірностями і не тільки під впливом глобальної економіки і політики, але й у відповідності з тим, як працює національна господарська система та інституційне забезпечення.

Об'єктивною передумовою ефективного функціонування національних ринків консалтингу є необхідність стабільної та позитивної інфраструктури. З огляду на актуалізацію значення інтелектуальних послуг, важливим є дослідження інституційних аспектів функціонування ринків консалтингу як важливої складової розвитку економіки в умовах глобалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики інституціоналізації присвятили роботи зарубіжні науковці У. Мітчелл [4], К. Поланьї, Дж. Гелбрейг, Д. Белл, Д. Норт [5], О. Тоффлер, В. Вольчек [2]. Питання інституційного забезпечення консалтингової діяльності розкрито у роботах вітчизняних науковців В. Верби [1], В. Новицького [3], С. Козаченка, Ф. Хміля. Однак аналіз останніх наукових публікацій свідчить про недостатність системного дослідження інституційних складових та їх впливу на розвиток національних ринків консалтингу.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання, яке полягає у дослідженні інституційних особливостей функціонування та розвитку національних ринків консалтингу в умовах глобальних трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна система характеризується наявністю певних соціальних, економічних, політичних інститутів, що формують умови, в яких проходить конкурентна боротьба. В основі функціонування ринкової економіки лежать інститути приватної власності та вільної конкуренції. Необхідною умовою розвитку ринку консалтингу є система забезпечення права власності на фактори виробництва. Тільки за цієї умови економічні суб'єкти мають мотивацію прагнути до збільшення віддачі наявних в їх розпорядженні ресурсів та підвищення прибутковості підприємств. Механізм конкуренції, у свою чергу, створює необхідні умови для виділення найбільш ефективних виробників, перерозподілу ресурсів відповідно до їх максимальної ефективності, створення найбільш якісних консалтингових послуг з мінімальними витратами і зростанням економіки в цілому.

Інституціональні зв'язки сприяють зростанню регулярності і стійкості ринкових процесів та стають імперативами розвитку. Однак при цьому інститути не завжди еволюціонують у напрямку найбільш ефективних організаційних структур і механізмів, і можуть розвиватися за деструктивним сценарієм [2, с. 12]. Функціонування інституційної конструкції консалтингового ринку повинно відповідати наявності регулювання, контролювання, створення та підтримання сприятливих умов для розвитку консалтингу.

Інституціоналізм як область наукових знань займається дослідженням принципів і правил, що визначають межі, в яких відбуваються процеси соціально-економічної взаємодії. В економічній теорії питання дослідження інституціональних аспектів набуло широкого поширення в працях науковців. Уперше інститути були введені в предмет економічної теорії представниками старого інституціоналізму – американськими економістами Т. Вебленом (1857–1929), Д. Коммонсом (1862–1945), У. Мітчеллом (1884–1948). На їхню думку, «інститути – це панівні і найвищою мірою стандартизовані громадські звички» [4, с. 46]. Прихильники теорій конвергенції, техноструктури, постіндустріального суспільства, дотримуючись традицій «старого» інституціоналізму, виходять з первинності інститутів: держави, управлінських та інших структур, які визначають дії індивідів (К. Поланьї, Дж. Гелбрейг, Д. Белл, О. Тоффлер). Узагальнений варіант нової інституціональної теорії був розроблений Д. Нортом, який сформував концепції інститутів та інституціональної динаміки. Д. Норт розглядає інститути як певні «правила гри в суспільстві, створені людиною, обмежувальні рамки, які організують взаємовідносини між людьми» [5, с. 17]. З 60-х рр. ХХ ст. неокласичної теорії формуються нові наукові напрямки, які розвиваються на межі економічної теорії та інших суспільних наук (соціології, політології, та ін.) і називаються «новий інституціоналізм» або неоінституціоналізм [6, с. 27].

Отже, поліваріантність дефініцій інституціоналізму можна узагальнити як процес впорядкування, регулювання та регламентації системи відносин шляхом встановлення організації механізмів, правил з метою забезпечення ефективного розвитку і функціонування цієї системи. У зв'язку з цим відзначається біспрямований вплив як з боку національної господарської системи, так і з боку глобальної економіки.

Таким чином, інститут – це сукупність правил і механізмів примусу, що забезпечують його виконання. Такий механізм може бути внутрішнім, коли санкції за порушення правила застосовує проти себе сам суб'єкт та зовнішнім, які застосовуються ззовні.

Трансформація господарської системи породжує модифікацію основних її інститутів. Відповідно, і при переході до нової «знаннєвої економіки» інфраструктура ринку змінюються. Перехід до інформаційного суспільства спонукає до підвищення попиту на інформатизацію управлінських і бізнес-процесів. Вплив інформації та інформаційних технологій на розвиток сучасної системи господарських зв'язків набуває багатоаспектного характеру, що пов'язаний зі специфічними властивостями інформації як економічного блага. Перераховані ознаки створюють нові умови взаємодії суб'єктів господарювання і обумовлюють формування інститутів (тобто механізмів і зразків поведінки), що чинять істотний вплив на їх конкурентоспроможність.

Механізмом реалізації відносин з приводу надання консалтингових послуг як системи інституційних взаємодій, що виникають між економічними суб'єктами в межах країни щодо вирішення питань, проблем пов'язаних з їх господарською діяльністю є національним ринком консалтингу.

В рамках інституційного підходу консалтинговий ринок може бути представлений: в організаційно-правовому аспекті, коли через варіативність діючих на нього організацій характеризується ринок (акціонерні, приватні, державні форми організації); за територіальним складом, тобто за видами його

структурної організації – національні, регіональні, світовий (міжнародний, транснаціональний), глобальний; у галузевому аспекті, що передбачає поділ за видами консалтингу – інформаційного, фінансового, юридичного.

Відповідно до класифікації інституційних теорій О. Вільямсона, класифікувати інститути консалтингу варто в першу чергу за ознакою «ставлення до господарюючого суб'єкта». Характеризувати діяльність господарюючих суб'єктів та їх взаємодії між собою на ринку консалтингу варто виходячи з двох основних підходів трансформаційного, де увага сфокусована на впливі ендогенних факторів на діяльність суб'єктів господарювання та трансакційного, що розглядає вплив екзогенних факторів. Провівши аналіз джерел, запропоновано концептуальну модель інституціональної структури ринку консалтингу, де відображено вплив ендогенних та екзогенних інститутів що прямо чи опосередковано визначають формування ринку консалтингу (рис. 1).

Специфіка інституційних факторів розвитку консалтингового ринку безпосередньо пов'язана з особливостями консалтингової послуги. Продукт праці консультантів – консалтингова послуга, є інформаційним продуктом, основну цінність якого представляє процес взаємодії продавця і покупця, а також характеристики цього процесу. Консалтингова послуга як інтелектуальний продукт, тобто благо – споживче та виробниче, якому притаманні такі якості як не виключність із споживання і неконкурентність у використанні. Обидві ці якості впливають на складність специфікації прав власності, на інформацію та захист цих прав, і, як наслідок, високі трансакційні витрати, пов'язані з продажем таких послуг, що значно обмежує можливості постачальника розширювати свою прибутковість. Однак якщо у випадку з виробництвом суспільних благ дана проблема вирішується шляхом перерозподілу відповідних галузей у державний сектор, то сфера виробництва інтелектуальних продуктів потребує застосування більш тонких механізмів регулювання.

До особливих рис розвитку консалтингу в реаліях інформаційного суспільства можна віднести: зростаюче значення інформації як товару і як фактора виробництва, а отже і актуалізації консалтингу; зростання частки високотехнологічних виробництв у структурі національного виробництва розвинених країн; збільшення частки інформаційних товарів і послуг у валовому внутрішньому продукті, відповід-

Рис. 2. Інституційна система національного ринку консалтингу

но і збільшення частки консалтингових послуг; наявність глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну взаємодію економічних суб'єктів і можливість доступу до світових інформаційних ресурсів; широке розповсюдження інформаційних технологій у повсякденному житті членів суспільства, формування «інформаційної свідомості», яка визнає культурну й економічну цінність інформації.

В. Новицький пропонує розглядати ринок консалтингу як загальну інформаційну інфраструктуру суспільства та наявність сприятливого клімату для бізнесу, який реалізується шляхом ефективного державного регулювання сферою послуг в інформаційно-містких, перспективних сферах господарської діяльності [3, с. 37]. Вищезазначені рамки та інструменти, які в них застосовуються, можна вважати інституційним базисом консалтингу.

Провівши емпіричне дослідження інформаційних джерел та узагальнивши ретроспективний аналіз світового досвіду, виділивши основних суб'єктів ринку і визначивши їх функціональне призначення, запропоновано схему їх взаємодії з урахуванням інституційних детермінант розвитку. Сукупність інструментів та передумов, що впливають на ринок, представимо у вигляді спеціальних інститутів, що пов'язані між собою та діють у межах національних ринків консалтингу і виконують певні функції щодо забезпечення нормального режиму їх функціонування (рис. 2).

Потреби господарюючих суб'єктів обслуговуються консультантами, чия діяльність у нинішню епоху

набула глобального характеру пропонуючи свої продукти виходячи на ринки закордонних країн шляхом відкриття представництв, філій. У сфері консалтингу функціонують міжнародні та національні об'єднання, діяльність яких у сукупному спрямована на визначення, узагальнення даних щодо консалтингу (таблиця 1).

Діяльність державних установ та професійних організацій спрямована на регулювання та регламентацію

Пропозиція консалтингу		Екзогенні інститути Трансакційні фактори
Ендогенні інститути Трансформаційні фактори	Організаційно-правова форма організації власності консалтингового суб'єкта. Організація акумуляції та новації знань (створення, використання, трансформація, трансляція, зберігання, трансфер знань)	
Попит консалтингу		Екзогенні інститути Трансакційні фактори
Ендогенні інститути Трансформаційні фактори	Організація та управління процесом консультування. Якість та конкурентоспроможність консалтингових послуг	

Рис. 1. Модель інституціоналізації ринку консалтингу

Джерело: складено автором

консалтингу. Групування організацій, федерацій, спілок, уніфікація міжнародної класифікації послуг, законодавчі уточнення визначення послуг, що відбувається на міжнародному рівні свідчить про глобальний характер розвитку торгівлі і зокрема послуг консалтингу. Особливо це проявляється в умовах транснаціоналізації консалтингу, який заснований на ділових взаємовідносинах і взаємодії компаній та їх підрозділів, розташованих у різних регіонах і країнах світу, що працюють на різних національних ринках.

Слід зауважити, що інституційне забезпечення консалтингу складає сукупність зовнішніх та внутрішніх, міжнародних і національних, локальних і глобальних професійних асоціативних консалтингових структур – інститутів, механізм діяльності яких реалізується через систему інноваційних та кластерних зв'язків. Консалтингові інституції, що регулюють діяльність суб'єктів на національних консалтингових ринках можна об'єднати у три групи: міжнародні асоціації, федерації, спілки; національні асоціації, федерації, спілки; навчальні та статистичні центри консалтингових компаній. Професійні консалтингові організації пропонуємо диференціювати за рівнями дії на міжнародні, національні, місцеві.

Консалтингові компанії та індивідуальні консультанти є незалежними суб'єктами ринку консалтингових послуг, одночасно з цим вони є членами професійних співтовариств. У багатьох країнах існують саморегулюючі організації, як правило, асоціації, засновані на добровільній участі, в рамках яких відбувається професійний розвиток та регулювання подібного виду діяльності. Асоціації визначають норми та етичні принципи поведінки консультантів, а також відстежують підтримку необхідного рівня якості надаваних послуг, що досить важливо в умовах конкурентної боротьби. Інститут управлінського консалтингу (Великобританія), Канадська асоціація менеджмент-консалтингу, Асоціація консультантів Мексики, Національне бюро сертифікованих консультантів (США), Консалтингова асоціація Туреччини, Інститут управлінського консалтингу Південної Африки, ZEN-NON-REN (Японія) – приклади подібних професійних консалтингових організацій, які здійснюють саморегулювання (табл. 1).

Сьогодні професійні консалтингові асоціації існують у більше як 40 країнах світу. Членство в них є корпоративним, тобто вони поєднують не індивідуальних консультантів, а консалтингові

фірми. Індивідуальні консультанти створюють спеціальні форми об'єднань. Прикладом є національні консалтингові інститути об'єднані в Міжнародну раду консалтингових інститутів зі штаб-квартирою в Торонто (Канада).

На міжнародному рівні можна виділити дві найавторитетніші інституції в консалтинговій індустрії – Європейська федерація асоціацій з економіки й управління, яка надає членство національним асоціаціям, серед яких члени – Австрія, Хорватія, Кіпр, Чехія, Фінляндія, Франція, Греція, Угорщина, Італія, Польща, Португалія, Румунія, Словенія, Іспанія, Швейцарія; асоційовані члени – Боснія і Герцоговина, приєднаний неєвропейський афілійований член Гонконг. Асоціації – члени FEACO – включають близько 1200 консалтингових фірм, що нараховують більше 12000 консультантів; Асоціація менеджмент-консалтингових фірм (АСМЕ) заснована в 1929 р. і є найстаршою у світі консалтинговою асоціацією. Будучи національною асоціацією консалтингових фірм США (АСМЕ), у середині 1990-х рр. вона позначила себе як міжнародну асоціацію. На відміну від FEACO, АСМЕ поки не є міжнародною асоціацією, а виступає транснаціональним об'єднанням, тому що її міжнародний статус ґрунтується на тому, що членами цієї організації є найбільші американські консалтингові фірми, які мають філії практично у всіх регіонах світу [7].

Міжнародна рада інститутів управлінського консультування (ICMCI), заснована у 1987 році з метою прискорення досягнення загальних цілей національних інститутів, безпосередньо для уніфікації та стандартизації консалтингу. При раді інститутів було прийнято Міжнародний кодекс професійної поведінки міжнародної стандартизації професії, єдиної міжнародної бази знань консалтингу, вимоги до сертифікації. Також радою сформульовано меморандум професіоналізму консультантів, що складається з чотирьох елементів: основи професійної компетенції – визнається фундамент спеціальних знань, в яких консультант повинен бути компетентний; період навчання і практики, протягом якого набуваються основи професії та специфіка конкретного виду консалтингу; кваліфікації – обов'язкове складання іспитів, що підтверджують певний рівень компетенції; стандарти – професійні стандарти і кодекс мають силу дискваліфікації члена професійної спільноти який їх порушує [8]. У 2001 році у зв'язку з визнанням великої ролі консультування з управління

Таблиця 1

Інституційні консалтингові організації

Професійні консалтингові інституції	Міжнародна назва/офіційна абревіатура	Рівень
Міжнародна рада інститутів управлінського консультування	The International Council of Management Consulting Institutes / ICMCI	Міжнародний
Європейська федерація асоціацій управлінського консультування	European Federation of Management Consulting Associations / FEACO	Європейський Союз
Австрійська професійна асоціація консалтингу та інформаційних технологій	Austrian Professional Association for Management Consultancy and Information Technology/Austria – UBIT	Австрія
Інститут управлінського консалтингу	Institute of Management Consultancy / IMC	Великобританія
Британське бюро консультантів	British Consultants Bureau / BCB	Великобританія
Інститут бізнес-радіників	The Institute of Business Advisors / IBA	Великобританія
Асоціація управлінського консультування	Management Consultancies Association / MCA	Великобританія
Італійська федерація консультантів управління	Italian Federation of Management Consultancies / ASSOCONSULT	Італія
Асоціація консультантів Франції	Syntec Conseil En Management / SYNTEC	Франція
Українська асоціація менеджмент-консультантів	Ukrainian Association of Management Consultants / UAMC	Україна

в практиці світової торгівлі Економічна і Соціальна Рада ООН (ECOSOC) присвоїла Міжнародній раді інститутів управлінського консультування статус неурядової організації за профілем «Консультування».

З 2002 р. спільними зусиллями міжнародних організацій: Організація Об'єднаних націй (ООН), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Міжнародний валютний фонд (МВФ); Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Європейська комісія, Світова організація торгівлі (СОТ) розроблено Керівництво по статистиці міжнародної торгівлі послугами (КСМТП). Метою створення даного керівництва було забезпечення більш чіткої, комплексної та докладної системи оцінки торгівлі послугами на міжнародному рівні для виключення протиріч і неточностей в статистичних даних, які ускладнюють обмін інформацією та аналіз господарської діяльності як на національному, так і на міжнародному рівнях.

В Україні система інституціоналізації знаходиться в стадії формування. Регулювання консалтингової діяльності забезпечують професійні консалтингові об'єднання, спілки, оскільки на державному рівні не визначені рамки регулювання консалтингової діяльності. В основному це регулювання здійснюють професійні асоціації, оскільки, відповідно до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», консалтинг не включено до наявного переліку ліцензованих видів. Процес сертифікації консалтингу можна розділити на два блоки: відповідність вимогам стандартів програмам міжнародної професійної сертифікації (Європейська федерація асоціацій управлінського консультування, Міжнародна рада інститутів управлінського консультування, програми міжнародної сертифікації відповідно виду консалтингової діяльності); членство в Українських професійних об'єднаннях з сертифікацією та організація спеціальних систем – університетів, шкіл, курсів для вивчення основ професії (Асоціація консалтингових фірм «Укрконсалтинг», Українська асоціація менеджмент-консультантів за підтримкою, Асоціація консалтингових фірм, Українська Консалтингова мережа, Аудиторська палата України). Однак наявна сертифікація не є системною та обов'язковою, тому на вітчизняному консалтинговому ринку виникає пропозиція не якісних послуг та не професійних консультантів, які спонукають трансляції негативного іміджу та недовіри до національних компаній. Позитивним моментом є наявність консалтингу в українському класифікаторі видів економічної діяльності (КВЕД) і класифікаторі професій, як консультування з питань комерційної діяльності та управління [1, с. 221].

Необхідність контролю та регулювання надання консалтингових послуг, підтримки високого професійного рівня та культури консалтингу, професійної освіти та ліцензування і стандартизації консалтингової діяльності є одними з основних напрямів розвитку консалтингової індустрії в Україні. Тому на даному етапі необхідна побудова інституційної системи зі стабільними інститутами та механізмами, покликаною забезпечувати ефективне функціонування та регулювання українського консалтингового ринку. В макроекономічному контексті необхідне чітке визначення консалтингу та механізмів його надання як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, тобто запровадження законодавчої бази регулювання консалтингових послуг.

Удосконалення інституційного середовища ринку консалтингу має передбачати: запровадження інсти-

туту юридичних норм консалтингової діяльності, що включають оцінку якості послуг, нормативно-правову базу, контроль перевірки якості послуг, введення системи санкцій та штрафів за невиконання належної якості, свободу ведення підприємницької консалтингової діяльності; забезпечення інституту економічних норм: ефективність та розвиненість інфраструктури ринку, рівень розвитку технологій та інновацій, антимонопольна політика, ринкове ціноутворення державної стандартизації та універсальної диференціації видів надання консалтингу; розвиток інституту культури консультування, тобто підтримання високого рівня професійної самосвідомості, консультантської етики, якості консалтингу, культури консультування.

Сучасна інфраструктура вітчизняного консалтингового ринку має забезпечувати виконання наступних функцій: створення сприятливого клімату та полегшення суб'єктам консалтингового ринку відносин з приводу реалізації їхніх інтересів; підвищення ефективності державного та внутрішнього ринкового регулювання; оптимізація оперативності діяльності суб'єктів ринку на основі спеціалізації консалтингової діяльності; організаційне оформлення ринкових відносин; належна сертифікація та ліцензування консультантів, що має забезпечити належний рівень якості українського консалтингу.

Висновки з проведеного дослідження. У сучасному глобальному світі інституційна інфраструктура консалтингового ринку є передумовою забезпечення розвитку конкурентоспроможних національних ринків консалтингу, що постають важливими соціально-економічними факторами та стратегічним пріоритетом розвитку держав.

Інститути консалтингу виконують різні функції щодо регламентації та регулювання консалтингової діяльності. Основною метою їх існування є забезпечення високої якості послуг консалтингу та професійності суб'єктів консалтингового ринку на всіх рівнях. Головними завданнями професійних інститутів консалтингу виступають забезпечення і гарантування високої якості консалтингових послуг і професійної поведінки своїх членів.

В Україні відсутня повноцінна інституційна інфраструктура консалтингу, що негативно впливає на його розвиток та конкурентоспроможність на міжнародному ринку. Розвиненість інституційного середовища є однією з умов адаптації вітчизняного консалтингу до глобального консалтингового ринку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Верба В.А. Управлінське консультування: концепція, організація, розвиток: монографія / В.А. Верба. – К.: КНЕУ, 2011. – 327 с.
2. Вольчик В.В. Проблема довіри і модернізація інститутів // TERRA ECONOMICUS. – 2012. – Том 10. – № 2. – С. 12-18.
3. Козаченко С.В., Новицький В.Є., Довгий О.С. Консалтинг у сучасній ринковій економіці / С.В. Козаченко, В.Є. Новицький, О.С. Довгий. – К.: Арістей, 2006. – 380 с.
4. Митчелл У. Економические циклы: Проблема и ее постановка / У. Митчелл. – М.: Госиздат, 1930.
5. Норт Д. Институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт: учеб. пособие. – М.: Фонд экономической книги «Начала», 1997.
6. Олейник А.Н. Институциональная экономика / А.Н. Олейник: учеб. пособие – М.: Инфра-М, 2002.
7. European Federation of Management Consultancies Associations (FEACO) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.feaco.org/en/>.
8. The International Council of Management Consulting Institutes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.icmci.com/mission_vision.